

Edin Šarčević*

Mišljenje o razgraničenju BiH i CG u području Sutorine

O problemu razgraničenja BiH i CG u području Sutorine zastupam sljedeće stavove:

1. Određivanje granice u području Sutorine je isključivo pravno pitanje i relevantni su samo pravni argumenti. Argumenti historijske, ekonomske, političke i slične prirode ne mogu biti uzeti u obzir.

2. U pravne argumente ulaze međunarodnopravni standardi, ocjena uslova pod kojim je BiH proglasila nezavisnost, uslova pod kojim je priznata kao samostalna država i pod kojim je primljena u članstvo UN-a, uslova uzajamnog priznanja i uspostavljanja diplomatskih odnosa sa državama nasljednicama SFRJ. Sve u pogledu ocjene validnosti granice koja je postojala od usvajanje Rezolucije o suverenosti u BiH republičkoj Skupštini (14. 10. 1991), do proglašenja nezavisnosti (30. 03. 1992) i priznanja njenog međunarodnopravnog subjektiviteta (6/7. 4. 1992 – USA i EU države).

3. Određivanje granica, pravila:

- ni jedna država nije pozvana da jednostrano utvrđuje granice, neophodno je da susjedna država prihvati/prizna granice (slučaj „Rann of Kutch“, izdvojeno mišljenje suca Beblera, RIAA XVII, 446, doktrinalni stav u međ. pravu).

- državne granice su ili određene međunarodnim običajnim pravom, posebno mirovnim ugovorima, ili dugotrajnim, ali neosporenim držanjem teritorija u posjedu: kada jedna država duže vrijeme prihvata i ne osporava granicu koju je druga država uspostavila (o prećutnom prihvatanju granica: ICJ, France v. Kingdom, ICJ Rep. 1953, 36 i Cambodia v. Thailand, ICJ Rep. 1962, 6; arbitraža Argentina vs. Chile o granici u Beagle-kanalu, ILM 1978, 634).

- Poseban značaj imaju karte/mape i razlikuju se: karte/mape „primary evidenc“ koje su integralni dio ugovora ili se na njega odnose (u smislu čl. 31 II lit. b WVK = Bečka konvencija o ugovorima) od onih koje nisu integralni dio ugovora i služe za tumačenje ugovora (čl. 32 WVK).

- Ako države nisu ugovorom utvrdile graničnu liniju ili je na neki drugi način učinili obaveznom, granice se određuju prema principu efektivnosti: određeno područje pripada onoj državi koja je duže vrijeme vršila stvarnu državnu vlast na tom teritoriju, a to vršenje nije bilo osporavano (neosporno posjedovanje, usp.: arbitraža u Palmas-slučaju,

* Autor je predsjednik FCJP i profesor na Univerzitetu u Leipzigu, ovo je tekst stručnog mišljenja koje je u pisanoj formi na zamolbu Š. Džadžerovića i D. Arnauta dostavljen Ustavnoj komisiji Predstavničkog doma PS BiH za sjednicu od 09. 04. 2015.

RIAA II, 829, 839, 849; literatura: Krieger, Das Effektivitätsprinzip im Völkerrecht, 2000, 326 i dalje, 48).

4. Relevantne vremenske tačke za utvrđivanje granice su: stanje na dan proglašenja nezavisnosti BiH, na dan prijema u UN, na dan stupanja na snagu Mirovnog sporazuma sa aneksima i na dan uzajamnog priznanja. Granice federalnih republika unutar SFRJ, ocijenjene prema ovim vremenskim tačkama, postale su državne granice (suprotno, samo ako se u međuvremenu nisu mijenjale ugovorima).

5. U svim relevantnim vremenskim tačkama je kao državna granica važila granica Republike BiH, posljednjeg legitimnog pravnog ustrojstva. Pri tom kao pravno uređenje prema čijem području važenja se definira teritorijalnost BiH važi Ustav iz 1974. godine. Na osnovu njega je procjenjivano da li BiH zadovoljava uslove za međunarodno priznanje, odnosno, na osnovu njega je preporučeno da se građanski referendum prihvati kao mjerodavna odluka za osamostaljenje BiH.

6. Prema tome, Ustav Republike BiH iz 1974. je odredio teritorijalno važenje bosansko-hercegovačkog državnog prava pa su time i republičke granice uspostavljene prema ovom Ustavu postale državne granice BiH. Na mjesto Ustava R BiH iz 1974. stupio je na snagu Aneks 4 Daytonskog mirovnog sporazuma (Opšti okvirni sporazum za mir) koji je na identičnom teritoriju, prema principu kontinuiteta, važio i važi danas. Područje njegovog važenja je područje teritorija BiH, dakle područje koje određuje vanjsku granicu BiH. Ovu činjenicu je potvrdilo međusobno priznanje BiH i SR Jugoslavije (u čijem sastavu je prije osamostaljenja bila Crna Gora, 14. 12. 1995) i kasnije uspostavljanje diplomatskih odnosa (15. 12. 2000). Uz Daytonski mirovni ugovor nisu stavljene nikakve rezerve u pogledu razgraničenja u području Sutorine; isto važi i za uzajamno priznanje i uspostavljanje diplomatskih odnosa. Ovim su republičke granice uspostavljene ustavnim sistemom iz 1974. pravno priznate kao međudržavne granice BiH i CG.

7. Uz Daytonski mirovni sporazum je priložena karta/mapa u razmjeru 1:600.000 iz koje se vide granice BiH prema susjednim državama. Ova karta je u funkciji „primary evidenc“ i predstavlja sastavni dio ugovora koji je uspostavio današnju ustavnu strukturu BiH. Ona je mjerodavna za određivanje državne granice BiH. Prema njoj, mjesto Sutorina ne ulazi u teritorij BiH i nije u području važenja i primjene ustavnog sistema BiH.

8. Crna Gora je u spornom području duže vrijeme, prije i poslije deklarisanja i priznanja nezavisnosti BiH i osamostaljenja, vršila efektivnu kontrolu teritorija: na ovom području BiH nije imala jurisdikcionu, upravnu i zakonodavnu vlast, na tom području nije proveden referendum BiH građana o nezavisnosti, ono nije bilo uključeno u popise BiH-stanovnika i nije pravno valjanim aktom osporavna teritorijalna pripadnost Sutorine Crnoj Gori, ni u socijalističkom periodu, ni u proceduri zaključenja Daytonskog mirovnog sporazuma. Crna Gora je, dakle, od 1946. do danas, prema principu teritorijalnog suvereniteta efektivno i nesmetano kontrolirala područje Sutorine i vršila državnu vlast unutar granica koje su uspostavljene kao republičke granice SFRJ, a ustavnim uređenjem iz 1974. prevedene u pravni osnov teritorijalnosti država nasljednica SFRJ, pa time i BiH.

9. Važan pravni argument za utvrđivanje kriterija u pogledu razgraničenja je mišljenje Badinterove komisije koja je prejudicirala pitanje granica BiH i država nasljednica SFRJ. Prema mišljenju (broj 3) sve bivše republičke granice (prema ustavnom uređenju iz 1974) postaju državne granice novopriznatih republika. Komisija je u mišljenju br. 2 najprije utvrdila da ni

pravo na samoodređenje ne može dovesti do promjene granica koje *postoje u trenutku nezavisnosti* (uti possidetis juris). U Mišljenju br. 3 je utvrdila pozivajući se na stav ICG (spor Burkina Faso/Mali) da ranije granice poprimaju karakter granica koje štiti međunarodno pravo prema principu poštovanja teritorijalnog „status quo“ i naročito prema principu „uti possidetis juris qui“. U mišljenju br. 4 je konstatovano da je Skupština SR BiH usvojila Platformu o budućem uređenju jugoslovenske zajednice u kojoj je kao uslov zahtijevala priznavanje suvereniteta u njenim *postojećim* granicama. U mišljenju br. 10 je utvrđeno da su granice novoosnovane Savezne Republike Jugoslavije utvrđene administrativnim granicama CG i Srbije unutar SFRJ. Prema tome, relevantna granica je isključivo republička granica BiH uspostavljena prema Ustavu iz 1974. i čini se da je tadašnje političko predstavništvo BiH upravo ovu granicu prihvatilo kao državnu granicu i na toj premisi ušlo u proceduru osamostaljenja i međunarodnopravnog priznanja.

Na onovu navedenog zaključujem da je pitanje međunarodnih granica BiH riješeno prema pravilu da republičke granice i teritorijalni suverenitet BiH, zatečen na dan stjecanja samostalnosti (neovisno o tome koji će se događaj uzeti kao konstitutivan: referendum, deklaracija, priznanje ili članstvo u UN-u) postale međunarodno priznate granice. Prema svim gore spomenutim kriterijumima i navedenim argumentima područje Sutorine se ne nalazi pod teritorijalnim suverenitetom BiH i nije unutar područja važenja BiH-pravnog sistema. Ova činjenica se ne može izmijenti vanpravnim argumentima, posebno ne historijskim.